

یادداشت

مار و پله سیاستگذاری خارجی

اسلام ذوالقدر پور

کارشناس مسائل بین الملل

سیاستگذاری عمومی به عنوان یک دانش چند رشته‌ای، نقش مهندسی امور سیاسی و اداره امور عمومی را برعهده دارد. در فرایند سیاستگذاری عمومی یا اداره امور عمومی است که سیاستگذاران به اصل بنیادین دانش سیاستگذاری یعنی تضمین بقای حکمرانی در بازی بقا، مشغول می‌شوند. بازی بقا دارای رازهای خاص از تضمین بقای حکمرانی و تحقق آرمان‌های بزرگ برای سعادت شهروندان و بشر است. بازی بقا دارای یک راز بقاست که همان قدرت‌یابی و تثبیت اقتدار حکمران در حوزه داخلی یا نظام جهانی است. سیاستگذاری خارجی و روابط بین‌المللی هر بازیگر نظام بین‌الملل، همواره بر همان اصل راز بقا استوار بوده و سیاستگذاران در یک بازی بقای فراگیر و آشوبناک درگیر هستند. سیاست خارجی برخی بازیگران نظام جهانی، مانند بازی «مار و پله» است که بقای بازیگر بر گریز از نیش مار یا بحران‌های خارجی استوار بوده و در کنار دانش سیاستگذاری، به هنر سیاستگذاری و البته شانس نیز نیاز است. سیاستگذاری خارجی مانند بازی مار و پله، فرآیندی است که سیاستگذاران با انتخاب‌های سخت

مواجه است، طراحی و اجرای سیاست یا پیشروی در این بازی وابسته به آگاهی از بازی بقا و راز بقای آن دارد. سیاستگذاری خارجی بسیاری کشورها در جهان سوم دارای رویکردی از بازی مار و پله است. سیاستگذاری خارجی ایران نیز چند سال اخیر در الگوی بازی مار و پله طراحی و عملیاتی شده است که سیاستگذاران ایرانی راز بقای خویش را در تقابل با مارهای بزرگ و پرهیز از بالا رفتن از پله‌های بزرگ خلاصه کرده‌اند. مار و پله یا فراز و فرود بر جام: فراز‌های کوتاه و فرودهای عمیق طی چند دهه اخیر در سیاستگذاری ایران رخ داده که مذاکرات هسته‌ای ایران نمونه بارز چنین روندی است. در این روند از سیاستگذاری، پله‌ها (نزدبان) کوتاه بوده و مارهای نیش زنده، بسیار قوی و بلند قامت بوده‌اند. مذاکرات هسته‌ای ایران طی ۲ دهه گذشته به عنوان محور اصلی سیاستگذاری خارجی ایران و بخشی از دغدغه نظام جهانی مطرح بوده است. موضوع مذاکرات هسته‌ای ایران نمادی از بازی مار و پله و دارای جلوه‌هایی از فراز و فرودهای شدید در سیاستگذاری خارجی ایران است. هر چند در دوران ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد شاهد برخی موفقیت‌های دوره‌ای و فراز‌های کوتاه بودیم، اما برجسته‌ترین فراز سیاستگذاری خارجی ایران به‌خصوص در مذاکرات هسته‌ای به توافق برجام در سال ۱۳۹۴ در دولت حسن روحانی بر می‌گردد. فرازها یا پله‌های سیاستگذاری خارجی به‌ویژه برجام، بیشتر کوتاه بوده و ماهیت موقت دارند. این فرازها به دلیل عدم صداقت طرف غربی به‌خصوص آمریکا و از سوی دیگر به دلیل آرمان‌گرایی برخی سیاستگذاران و سیاست‌های ایرانی، شکننده بوده و خیلی زود اثرگذاری خود را از دست داده‌اند. اما فرودها یا مارهای سمی سیاستگذاری ایران به‌خصوص در مذاکرات هسته‌ای طی دو دهه گذشته از یک ثبات نسبی برخوردار بوده و سیاستگذاران ایرانی را از نزدیک شدن به فراز‌های ثابت و بلند یعنی پله‌های تعامل کامل با غرب دور کرده و بخش عمده منابع اقتدار ایران را هزینه رسیدن به نیش مارهای بازی کرده‌اند. در بازی مار و پله سیاستگذاری خارجی ایران، مارهای خطرناکی حضور دارند که همواره در حال جابه‌جایی، تغییر چهره و توان تهدید خویش هستند. مارهایی مانند: اسرائیل، ایالات متحده آمریکا، انگلیس، عربستان، ترکیه، امارات متحده عربی و... که بازی بقا برای ایران را همچنان گرم و آتشین می‌سازند. هر کدام از این مارها یا تهدیدات (دشمن یا رقیب) به گونه‌ای خاص به ایران نیش زده و سبب آسیب ایران در بازی و مناسبات قدرت منطقه‌ای و جهانی می‌شوند. در کنار مارهای خطرناک و رنگناک بازی که گاهی نقش فریبنده (نزدبان) را جعل می‌کنند، سیاستگذاران ایرانی تعدادی بازیگر نظام جهانی را به مثابه نزدبان یا پله‌های بنیادین بازی مورد بهره‌برداری قرار می‌دهند. پله‌هایی که بیشتر کوتاه اما با تحرک بالا و قوی هستند. بازیگرانی مانند: حزب الله، لبنان، سوریه، عراق، افغانستان، تحولات موردی مانند جنگ اوکراین و البته منابعی مانند نفت و گاز. سیاستگذاری خارجی که مانند بازی بقا دارای یک راز بقای اصلی یعنی تضمین بقای سیستم است، دارای ابزارهایی متفاوت است که گاهی نقش پله و گاهی نقش مار در بازی مار و پله را ایفا می‌کنند. این ابزارهای بازی بقا یا مار و پله، می‌تواند برخی کشورها، دولت‌ها یا منابع مانند نفت، گاز، آب و در عصر کنونی غذا و غلات باشند. در سیاستگذاری خارجی نمی‌توان یک سیاست ثابت یا ابزارهای تکراری و ایستا را سیاستی کارآمد و مطلوب برای شرایط مختلف دانست. سیاستگذاری خارجی کارا و مطلوب، سیاستی است که بازی بقا را به گونه‌ای پویا و دگرگون از بازی پیشین دنبال کند.

خبر

در خواست مداخله جویانه بورد

در تماس با امیر عبداللہیان

جوزپ بورل مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا با انتشار پیامی در حساب کاربری خود در توئیتر از گفت‌وگوی تلفنی اش با حسین امیر عبداللہیان، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران خبر داد. بورل در اظهاراتی مداخله‌جویانه گفت که در این تماس تلفنی اقدام حبیب چعب، سرکرده گروهک تروریستی حرکة انضال و شهروند دوتابعیتی ایرانی - سوئدی رامحکوم کرده‌وز تهران خواسته شد تا ادعای جانشیند شاره‌مید، سرکرده گروهک تروریستی تند را اعدام نکند. وی همچنین در پیامی دیگر نوشت که همکاری ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که به تازگی شتاب بیشتری گرفته است یکی دیگر از موضوعات مورد بحث در گفت‌وگوی بین دو طرف بود. این مقام اروپایی افزود: تأکید کردم ایران باید به این کار ادامه دهد. بورل در ادامه با تکرار ادعاهای واہی مبنی بر حمایت نظامی ایران از روسیه در جنگ اوکراین، مدعی شد: تأکید کردم که ایران باید به حمایت از جنگ روسیه علیه اوکراین پایان دهد و از ابزارسازی اتباع اتحادیه اروپا دست بردارد.

علی نجفی توانادر گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

جنگل‌ها و اراضی ملی متعلق به بیت‌المال است

سازمان جنگل‌ها و مراتع ضعف دارد که مالک برای جنگل‌ها یافت می‌شود

از وکلای مجرب برای دفاع از حقوق ملت در جنگل‌های هیرکانی استفاده شود

آرمان ملی - احسان اسقایی: برخی مواقع اخباری در رسانه‌ها منتشر می‌شود که شو که‌کننده است. منظور اخبار مربوط به قتل، جنایت و... نیست. منظور اخباری است که اساساً قابل باور نیست‌ادر گذشته اخباری منتشر شد که سازمان اوقاف خود را مالک کوه دماوند اعلام کرده و برای این ادعا وقف‌نامه هم دارد. اخبار دیگری هم در این زمینه به‌مشابهت این اخبار منتشر شده است که افکار عمومی را به فکر فرو می‌برد که آیا واقعا ممکن است جنگل و کوه و دره و دشت، صاحب داشته باشد؟ البته در بسیاری از مواقع همچون ماجرای وقف دماوند دستگاه قضا ورود کرد و اجازه داده‌نشد که با افکار عمومی جامعه بازی شود اما روز گذشته شمس الدین حسینی نماینده مجلس در مورد وقایع اخیر در یکی از روستاهای حوزه انتخابیه خود توضیحاتی در نطق میان دستور داد و به‌ماجرای وقف شدن یک روستا که باعث ایجاد حاشیه‌هایی شده بود، اعتراض کرد. وی موارد دیگری را هم بیان کرد که نشان می‌دهد برای برخی از جنگل‌های کشور از جمله جنگل‌های هیرکانی اسناد مالکیت صادر شده است. «آرمان ملی» در این ارتباط با علی نجفی توانا، حقوقدان و رئیس اسبق کانون و گلابه گفت‌وگو پرداخته است که در ادامه می‌خوانید.

جنگل‌ها به عنوان میراث جهانی در یونسکو ثبت شده است. اسنادی در این ارتباط وجود دارد که به استناد آن طرح دعوا شده است و باید ماند و دید که به چه ترتیبی اسناد مربوط به حدود ۱۰۰ سال گذشته و در دوره قاجار باز می‌گردد، به نوعی مستمسک طرح دعوا خواهد شد.

یعنی به صرف یافت شدن یک سند قدیمی در مورد مالکیت جنگل رای داده می‌شود؟

این اسناد مستمسک طرح دعواست و این دعوا بر اساس صلاحیت ذاتی محاکم چه در دیوان عدالت و چه در دادگاه عمومی باید بررسی شود و به عبارت بهتر باید اصالت این اسناد بررسی شود و مهم‌تر اینکه مالکیت فردی که این زمین را وقف کرده محرز گردد. چون اینگونه نیست که هر شخصی بدون اینکه مالکیت داشته باشد یا تنظیم یک وقف نامه یا صلح نامه اراضی دولتی و اموال مربوط به انتقال را به دیگران واگذار کند و با توسل به این اسناد ادعای مالکیت شود.

اصالت این اسناد چگونه بررسی می‌شود؟

اصالت این اسناد از طریق کارشناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد. معمولاً چنین ادعاهایی باید با نوعی سوابق عملی همراه باشد یعنی شخص در آن تصرفی داشته باشد یا گذشتگان وی تصرف داشته باشند و اقداماتی در آن انجام شده باشد.

جنگل‌ها و مراتع در اینجا باید چه‌چند کند که دیگر صاحبی برای جنگل‌ها پیدا نشود؟

متأسفانه به دلیل ضعف بخشی از نهادهای مدیریتی کشور از جمله سازمان جنگل‌ها و مراتع در طول دهه‌های گذشته، شاهد جنگل‌خواری، مراتع‌خواری و سوءاستفاده از عوامل و نیروهای محلی بودیم. اگر نگاهی به شمال کشور داشته باشیم در حاشیه‌های جاده‌ها اراضی مربوط به دولت و اموال

را با ساختن خانه‌های چوبی تصاحب کرده و بعدها سازه‌های سیمانی در آن ایجاد کردند و عملاً این اموال دولتی را صاحب شده و با امضا شوراها ده و روستا برای خود اسنادی هم ایجاد می‌کنند. امروز در جلوی دیدگان سازمان جنگل‌ها این اتفاقات می‌افتد. این سوءاستفاده‌ها باعث شده بخش زیادی از جنگل‌ها و مراتع و کوه‌ها از بین برود. این اقدامات و برخی واگذاری‌ها موجب شده فضای سبز کشور در طول سال‌های گذشته به حداقل ممکن برسد. از این منظر باید بررسی حقوقی دقیقی انجام شود تا شاهد چنین اقداماتی در آینده نباشیم.

توصیه شما به عنوان یک حقوقدان به سازمان‌های مربوطه چیست؟

توصیه این است که سازمان جنگل‌ها و مراتع در کنار کارشناسان خود و سایر کارشناسان به گونه‌ای از حقوق ملت دفاع کنند که در فرآیند دادرسی حقی از مردم کشور تضییع نشود. باید از وکلای مجرب تقاضای استخدامی کرد تا شاهد چنین اقداماتی در آن انجام شده باشد.

حسابی برای بشیریت محسوب می‌شود؟

این اسناد مستمسک طرح دعواست و این دعوا بر اساس صلاحیت ذاتی محاکم چه در دیوان عدالت و چه در دادگاه عمومی باید بررسی شود و به عبارت بهتر باید اصالت این اسناد بررسی شود و مهم‌تر اینکه مالکیت فردی که این زمین را وقف کرده محرز گردد. چون اینگونه نیست که هر شخصی بدون اینکه مالکیت داشته باشد یا تنظیم یک وقف نامه یا صلح نامه اراضی دولتی و اموال مربوط به انتقال را به دیگران واگذار کند و با توسل به این اسناد ادعای مالکیت شود.

هادی خسرو شاهین مطرح کرد:

آمریکادر حال بازی روی طناب نازک است

رسانه‌های غربی از آن یاد می‌شود. این روند، پیشگیری از داستان تصاعد بحران است. وی ادامه داد: مؤلفه بازدارندگی برای غرب در شرایط کنونی مثل یک پشتیبان برای دیپلماسی عمل می‌کند. اما در حوزه دیپلماسی صحبت‌های آقای سالیوان ابهام‌زایی که نکرد هیچ، بر ابهامات هم اضافه کرد. نکته مهم اینکه سخنرانی آقای سالیوان تفصیلی بود که ۵ دقیقه آن مربوط به ایران می‌شد که در نوع خود قابل توجه است. این موضوع نشان دهنده این است که ایالات متحده و کاخ سفید اولویت‌های دیگری در عرصه سیاست خارجی دارد که بخشی از آن مربوط به جنگ اوکراین و مسأله چین است. موضوع هسته‌ای ایران در اولویت سیاست خارجی آمریکا قرار ندارد. با این حال صحبت‌های او ابهامات در حوزه دیپلماسی را افزایش داد. وی تصریح کرد: نکته دیگر آنکه آقای سالیوان تأکید و تصریحی در ارتباط با آنکه دیگر برجام روی میز نیست انجام ندادند و در جای دیگر به این نکته بسنده کردند که به دنبال توافق بلندمدت با ایران هستند. مشخص نیست که آیا آمریکایی‌ها برجام را از دستور کار خود خارج کردند یا تغییر برجام را می‌پذیرند

برای اینکه این وضعیت دچار تصاعد بحران نشود، مؤلفه‌ای را تحت عنوان بازدارندگی اضافه کردند. یعنی از طریق اهرم‌هایی که در اختیار دارند می‌توانند حضور یا استفاده ایران از اهرم خود که اهرم هسته‌ای است را افزایش دهند. وی تصریح کرد: آنچه که آمریکایی‌ها و غربی‌ها در مقطع فعلی به عنوان خط‌قرمز تعیین کردند، غنی‌سازی ۶۰ درصدی است. نشانه‌هایی که ما در ارتباط با بازدارندگی داریم، مرتبط است با داستان حضور ۱۳ عضو شورای امنیت در ارتباط با مکانیزم ماشه. اخیراً مقامات سه کشور اروپایی به رویترز اعلام کردند که سال گذشته وزرای خارجه اتحادیه اروپا نامه‌ای به مقامات ایرانی نوشتند که عبور از غنی‌سازی ۶۰ درصد منجر به فعال شدن اسنپ‌ک می‌شود. با این حال آمریکایی‌ها به این مسأله هم قناعت نکردند و نشانه‌هایی هم وجود دارد که وارد حوزه‌های سخت شده‌اند. خسرو شاهین در ادامه بیان کرد: چند وقت پیش ما خبری داشتیم در ارتباط با ارسال هک‌جت‌های غول‌پیکر به منطقه.

باید توجه داشته باشیم که همه این موارد برای بالا بردن هزینه استفاده ایران از اهرم هسته‌ای خود است، نه اقدام سخت یا آنچه که تحت عنوان حمله نظامی در

یک تحلیلگر مسائل بین‌الملل، با اشاره به سالگرد خروج آمریکا از برجام و در پاسخ به این سوال که آقای جیک سالیوان، مشاور امنیت ملی آمریکا، اعلام کرد که دولت آمریکا در تلاش است تا با ایران به توافق بلندمدت دست پیدا کند. با توجه به اینکه اخیراً خبری درباره رسیدن به یک توافق موقت در دستور کار آمریکایی‌ها بوده و همچنین طرف ایران هم اعلام کرده که حاضر است به متن توافق ۲۰۱۵ بازگردد، تحلیل شما درباره گفته‌های اخیر آقای سالیوان چیست، گفت: صحبت‌های آقای جیک سالیوان در موسسه واشنگتن، نشان‌دهنده ادراک غربی‌ها از وضعیت و موقعیت هسته‌ای ایران است. هادی خسرو شاهین اظهار داشت: زیرا آقای سالیوان بر ادعای منابع اسرائیلی را در ارتباط با اینکه ایران ذخایر کافی برای تولید بمب اتمی را دارد، تأکید کرده است. بنابراین در حال حاضر ما از ادراک غربی‌ها، در مرحله و شرایطی قرار داریم که باید متغیر به مؤلفه جدید، وارد موضوع هسته‌ای در مدیریت بحران شویم. به نظر می‌رسد شواهد و قراین اینطور نشان می‌دهد که آمریکایی‌ها در مقطع کنونی گزینه‌ای که انتخاب کردند این است که اولویت با مسائل و راهکارهای دیپلماسی است. ولی

نگره

حواشی رات به برخی نمایندگان

در ادوار مختلف مجلس

یکی از نمایندگان مجلس به خبر واگذاری رانتهی خودرو به نمایندگان واکنش عجیبی نشان داده و آن را مصداق «گدابازی» خوانده است. سابقه برخی نمایندگان در دریافت تسهیلات رانتهی و بدون نوبت نشان می‌دهد، عبارت «گدابازی» پر بیراه نیست. در این گزارش بخش‌هایی از رانته‌هایی که در دوره‌های مختلف به برخی نمایندگان داده شده را بازخوانی کرده تا مشخص شود رقم ۵۰۰ میلیون در مقابل آن‌ها چیزی نیست و مصداق همان «گدابازی» است. فریدون عباسی گفته «نظام روزانه‌ای و دقیق‌های هزینه می‌کند تا این نماینده در مجلس بنشیند این همه کارمند، خودرو و ساختمان که نگهداری همه این‌ها هزینه است، چقدر پول هواپیما داده می‌شود و چقدر پول دفاتر نمایندگان است. چرا باید این گدابازی‌ها را در آوریم و به ماشین شاسی بلند گیر بدهیم؟ مگر قیمت ماشین شاسی بلند چقدر است؟» فریدون عباسی گفته اینکه یک کسی رفته چیزی را آورده و در اختیار نمایندگان مجلس گذاشته «یک روال اداری بوده» و برخی از نماینده‌ها در این مسیر رفتن و خودرو را گرفتند حدود ۷۵۰ میلیون تومان پول دادند. در زمان واگذاری خودروهای فیدلیتی و دیگنتی به نمایندگان یعنی در تابستان ۱۴۰۱، قیمت این خودروها در بازار کمی بیش از یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان بوده است. این یعنی حداقل ۵۰۰ میلیون تومان سود ناشی از مابه‌التفاوت قیمت کارخانه و بازار این خودروها عاید نمایندگان شده است.

سود نمایندگان از دنا پلاس چقدر بود؟

سابقه نمایندگان مجلس در گرفتن اقلام و وام‌های مختلف طولانی است. جالب اینجاست بدانید موارد قبلی (که به رسانه‌ها راه پیدا کرده بود) سودی به مراتب کمتر از خودروهای واگذار شده شرکت به‌همین خودرو نصب آنها کرده بود. مهر ماه ۹۹ خبر واگذاری دنا پلاس به نمایندگان منتشر شد. در آن زمان یکی از نمایندگان توضیح داده بود که این خودرو به قیمت ۳۰۲ میلیون تومان و با قسط سه ساله به آنها واگذار شده است. در زمان واگذاری این خودروها، قیمت دنا پلاس در همان زمان ۶۰۰ میلیون تومان رسیده بود. در همان زمان نماینده قزوین، البرز و آلیک در مجلس شورای اسلامی گفته بود «من برای رفتن به مناطق کوهستانی و روستایی شاسی بلند می‌خواهم، اگر این ماشین را بفروشم با ۴۰۰ میلیون تومان اضافه هم نمی‌شود شاسی بلند خرید.»

وام ودیعه مسکن نمایندگان مجلس این تنها تسهیلاتی نبوده که نمایندگان دریافت کرده بودند. ابتدای مجلس طبق روال هر دوره از نمایندگی، ۲۰۰ میلیون تومان بابت ودیعه مسکن به اکثر نمایندگان پرداخت شده بود. تسنیم ابتدای مجلس یازدهم گزارشی منتشر کرد و نوشت بسیاری از بهارستان نمایندگان نسبت به کم بودن این مبلغ برای اجاره منزل در تهران شکایت کرده بودند و به همین دلیل «وام دیگری به مبلغ ۳۰۰ میلیون تومان در قالب وام ضروری»

به نمایندگان داده شد. در همان زمان محاسبات نشان می‌داد بازپرداخت وام‌ها اعطال شده به نمایندگان با حقوق مصوب آن‌ها ندارد؛ این معنا که اگر یک نماینده مجلس می‌خواست ۸۰۲ میلیون تومان دریافتی را بدون هیچ سود تسهیلاتی به مجلس طی ۴۵ ماه برگرداند باید ماهیانه بیش از ۱۷ میلیون ۸۰۰ هزار تومان قسط می‌داد. میزان این قسط در صورتی که زمان بازپرداخت را سه ساله (۳۶ ماه) در نظر بگیریم، مبلغی در حدود ۲۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان در هر ماه می‌شود! این در حالی است که حقوق ماهانه مجلسی‌ها در سال ۱۳۹۸ حدود ۹ میلیون و ۲۸۰ هزار تومان و سال ۱۳۹۹، میزان حقوق ماهانه مجلسی‌ها به ۱۱ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان رسیده بود. (البته نمایندگان ردیف‌های دیگری برای هزینه رفت‌وآمد، استخدام منشی، اجاره دفتر، اجاره منزل در تهران و قبض موبایل، ذیل ردیفی به نام «هزینه دفاتر» هم دریافت می‌کنند.) با این وصف هر نماینده باید دو برابر حقوق هر ماهش را صرف بازپرداخت این تسهیلات می‌کرد.

اعطای زمین خیابان سعادت آباد و الهیه به نمایندگان

سال ۸۶ هزار متر زمین در خیابان سعادت آباد تهران به یکی از نمایندگان وقت مجلس برای ساخت حسینیه اعطال شده بود که بعدها مشخص شد این زمین توسط این نماینده به دو نفر دیگر منتقل شده و این دو نفر هم از شهرداری وقت منطقه دو تهران جواز ساختمانی با کاربری مسکونی را دریافت کردند.

املاک نجومی شهرداری تهران

در بررسی‌های پرونده املاک نجومی شهرداری دست‌کم یکی از روسای کمیسیون‌های مجلس به اتهام فساد مالی تحت پیگرد قانونی قرار گرفته بود. مصطفی میرسلیم نماینده مجلس یازدهم مدعی بود یکی از روسای کمیسیون‌های دوره قبل، ۶۵ میلیارد تومان گرفته تا طرح تحقیق و تفحص شهرداری، با «بده بستان» از دستور کار مجلس خارج شود.

